

SISTEMUL NAȚIONAL DE PROTECȚIE A SOIURILOR DE PLANTE VS SISTEMUL COMUNITAR. CE CALE SĂ ALEAGĂ AMELIORATORII ROMÂNI?

dr. ing. Alexandru Cristian ȘTENC

1. PREMISELE ABORDĂRII

Aderarea României la Uniunea Europeană la 1.01.2007 a însemnat, din punctul de vedere al temei tratate, aplicarea cu efect imediat a sistemului comunitar de protecție a soiurilor - CPVP - și în principal a Regulamentului Consiliului 2100/94.

Implementată în 1991 sub umbrela Legii 64/1991 a brevetelor de invenție și, din 1998, ca o protecție *sui generis*, prin Legea 255/1998, amendarea și republicarea legii în 2007 înseamnă *de jure si de facto* că protecția pe cale națională este pe deplin armonizată cu sistemul comunitar.

În consecință, în cazul solicitării unei protecții pentru soiul său, amelioratorul român se află în fața unei decizii, în care se află în esență în discuție nu tipul și calitatea protecției care sunt

identice sau foarte similare, ci teritoriul protecției, Comunitatea sau România.

Dacă principial lucrurile stau așa, realitatea este că protecția pe cale națională este relativ modest utilizată de amelioratorii români, iar protecția comunitară este încă un deziderat, și aceasta datorită necunoașterii pe fond a avantajelor protecției conferite de un soi protejat.

Fără a intra în detalii care depășesc cadrul lucrării de față, menționez doar faptul că România are un important potențial, în special în domeniul agricol, care trebuie atent gestionat și valorificat, inclusiv prin drepturi de PI, pentru a rămâne în competiția europeană și internațională.

Ca un aspect important al integrării României în sistemul comunitar de protecție, semnez faptul că ISTIS va fi autorizată să realizeze teste DUS pentru unele soiuri care

urmează calea protecției sistemului comunitar. Este un prim pas al unui proces dinamic, ce poate fi extins în viitor și la alte soiuri de tradiție în România.

2. BAZE JURIDICE ȘI ADMINISTRATIVE ÎN PROCESUL DECIZIONAL

2.1 Bazele juridice

2.1.1 Regulamentul EC 2100/94

Prezenta analiză pleacă de la coexistența organică a sistemului comunitar CPVR cu sistemele PVR ale statelor membre. Acest fapt rezultă neechivoc din art. 3 al Regulamentului EC 2100/94, în care se prevede că "acest Regulament este fără prejudiciul dreptului SM de a acorda drepturi de proprietate pentru soiuri de plante, sub rezerva prevederilor art 92(1)".

La rândul său, art 92(1) prevede că "orice soi care a fost obiectul unui drept comunitar nu va fi obiectul unui drept național de soi sau al unui brevet pentru acel soi. Orice drepturi acordate contrar primei propoziții vor fi inefective".

Semnificația acestei prevederi constă în aceea că este interzisă dubla protecție națională și comunitară, și, în consecință, în cazul în care pentru același soi a fost acordat atât un drept comunitar, cât și un brevet de soi RO, al doilea devine inefectiv.

După cum se remarcă, prevederea se referă și la un brevet de invenție, dar relația între protecția *sui generis* a soiului și brevetul de invenție face obiectul cap. 3 care urmează.

Pentru precizarea conținutului discuției care urmează, este relevantă asimilarea cu legea națională, prevăzută în art. 22(1) și (2): "un drept comunitar ca

obiect de proprietate va fi considerat, sub toate aspectele și pentru întreg teritoriul Comunității, ca și corespunzând unui drept de proprietate în SM în care:

- a) titularul are domiciliul sau sediul, ori un stabiliment, la data relevantă;
- b) dacă a) nu este îndeplinită, primul reprezentant procedural al titularului are domiciliul sau sediul, ori un stabiliment;
- c) dacă nici a) nici b) nu sunt îndeplinite, SM în care se află sediul Oficiului".

În fine, trebuie menționat faptul că, potrivit art. 103, procedurile de încălcare sunt guvernate de legea națională; acolo unde jurisdicția revine unui tribunal național, se vor aplica regulile de procedură ale SM relevant care guvernează aceleași tipuri de acțiune ca și cele corespunzând drepturilor de proprietate naționale.

În cazul în care amelioratorul a ales calea comunitară de protecție, semnificativ este faptul că numai CPVO are competența legată de anulare a CPVR, fapt ce rezultă din prevederile art. 105: "un tribunal național... în fața căruia sa desfășoară o acțiune cu privire la un drept comunitar de protecție a soiurilor va trata soiul protejat ca valid".

2.1.1 Legea națională L 255/1998, republicată în 2007

În situația în care ar alege calea protecției

naționale, amelioratorul român trebuie să plece în mod evident de la situația că protecția care îi va fi eventual conferită este valabilă pe teritoriul României, și nu pe tot teritoriul UE, ca în cazul unei protecții comunitare.

Astfel, potrivit art. 1, „drepturile amelioratorului asupra noilor soiuri de plante [...] sunt recunoscute și apărate pe teritoriul României prin acordarea unui brevet pentru soi de către Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci [...], în condițiile prezentei legi.”

În consecință, amelioratorul român trebuie să știe că dreptul său exclusiv de exploatare și drepturile de interdicere le poate exercita numai în România.

Ca și în sistemul comunitar, legea are prevăzut la art. 33 „Privilegiul fermierului”.

Art. 5-9 din lege stabilesc condițiile de acordare a protecției: noutatea, distinctivitatea, uniformitatea și stabilitatea, definite pe deplin armonizat cu prevederile Regulamentului Comunitar.

În consecință, opțiunea căii de protecție nu trebuie să plece de la considerentul existenței unor diferențe de principiu între sistemul național și cel comunitar, ci mai degrabă de la considerente de natură managerială, legate de aria de valorificare a soiului protejat. Asupra acestor aspecte se va reveni.

Deși am văzut că Regulamentul exclude un cumul de protecție în favoarea celei comunitare și, în principiu, ar părea că nu se justifică depunerea unei cereri de protecție pe ambele căi, supun atenției posibilitatea beneficiului dreptului de prioritate de 12 luni garantat atât de Convenția de la Paris, cât și de ambele legi, națională (art. 12) și comunitară (art. 52).

Depunerea cererii la OSIM și apoi, în termenul legal de 12 luni, la CPVO ar putea fi avută în vedere în cazul în care un ameliorator român, fără suficientă experiență în materie, dorește o protecție comunitară, dându-i posibilitatea beneficiarii de o expertiză națională atât pentru redactarea cererii de protecție, cât și pentru unele elemente procedurale de finețe.

BAZELE ADMINISTRATIVE

Un element decizional important ține de resursele financiare pe care le are la îndemână sau și le permite amelioratorul. Fiind logic ca o protecție extinsă la tot teritoriul UE să fie mai scumpă decât cea limitată la teritoriul național, evidențiez fără explicații suplimentare principalele taxe legale datorate pentru cele două tipuri de proceduri.

Taxele legale (EUR)

	CPVO	OSIM
Depunere	900	30
Examinare	1020....3000	100 + 120
Eliberare titlu de protecție	-	50
Anuități	- 300 (anii 2003-2005) - 200 an 2006	- 30.50/an 1..5 - 70.100 an 06
Contestație (apel)	1500	100
Înregistrarea de transmiteri de drepturi	100	50

3. PROTECȚIA SUI GENERIS SOIURILOR DE PLANTE VS. PROTECȚIA PRIN BREVET

Deși lucrurile nu trebuie complicate mai mult decât este necesar, nu se poate evita ideea că, în anumite situații, decizia asupra căii de protecție pe care să o aleagă amelioratorii (români) trebuie să introducă în ecuație și existența unei posibile relații între protecția *sui generis* (prin lege specifică) a soiurilor de plante și protecția prin brevet de invenție.

Deși în sistemul de brevete european în care se include și România (țările membre ale Convenției Brevetului European - CBE) există, din punct de vedere juridic, o limitare clară între protecția prin brevet de invenție și protecția soiurilor de plante, realitatea tehnologică a impus unele abordări jurisprudențiale și doctrinare mai nuanțate.

Astfel, potrivit art. 53b CBE și art 9(1)b al Legii 64/1991 republicată, privind brevetele de

invenție”, nu se acordă brevet de invenție pentru soiuri de plante [...] precum și procedeele esențial biologice pentru obținerea plantelor [...]

Prevederea nu se aplică procedeele microbiologice și produselor obținute prin aceste procedee”.

În completarea cadrului discuției, R 27(c) CBE și art. 7(1), din Legea 64/1991 republicată prevăd, în formulări practic identice, că ”invențiile din domeniul biotehnologiei sunt brevetabile dacă se referă la un procedeu microbiologic sau la un alt procedeu tehnic, ori un produs, altul decât un soi de plante [...], obținut prin acel procedeu”.

Baza legislativă a excluderii a fost stabilită de Boardul Lărgit de Apel al OEB (Transgenic plant/NovartisII) ca fiind art. 2(1) UPOV 1961, care nu permitea protecția simultană a soiurilor de plante atât prin drept *sui generis* cât și prin brevet.

Este de menționat că, deși restricția a fost

abandonată în UPOV 1991, CBE nu a fost amendată în sensul eliminării excluderii.

Totuși, sistemul european (implicit național) de brevete permit brevetarea:

- i) plantelor [...], dacă posibilitatea tehnică de realizare a invenției nu se limitează la un anumit soi (R 27b CBE și art. 7.2b, L. 64/1991, rep.);
- ii) secvențele sau secvențele parțiale de gene (R 29.3 CBE și art. 13.2, L. 64/1991, rep.).

Este fezabilă, de exemplu, situația în care, plecând de la o recoltă de cereale cu randament mare, la care transgenic se introduce o secvență genetică rezistentă la pestă, se obține un soi de productivitate mare, rezistent la pestă.

Secvența genetică poate face obiectul unui brevet european/național, iar soiul ca atare poate fi protejat printr-un titlu de soi comunitar/național.

Mai mult chiar, plantele sau celulele de plante la care a fost inserată secvența genetică ce conferă noua trăsătură pot fi revendicate, potrivit celor afirmate, dacă invenția nu este restricționată la un soi de plantă particular.

Această situație face posibil ca unul sau mai multe soiuri să intre sub protecția prin brevet a acelei trăsături tehnice.

În concluzie, poate exista o complementaritate de protecții multiplă, cu beneficii cumulative:

- protecție pe cale națională/comunitară;
- soi protejat/brevet de invenție, pentru partea din soi care are caracter tehnic, ori pentru plantă, dacă posibilitatea realizării tehnice nu se limitează la un soi particular.

4. CALEA OPTIMĂ DE PROTECȚIE - DECIZIE MANAGERIALĂ

Din considerentele expuse până în prezent, rezultă că elementele determinante ale deciziei unui ameliorator român în alegerea căii de protecție sunt:

- aria de business a solicitantului protecției: mai multe țări sau întreg spațiul UE (titlu comunitar), ori național (brevet de soi național);
- resursele financiare;
- gradul de cunoaștere a procedurilor și formalităților de protecție. O soluție fezabilă constă în depunerea cererii de protecție la OSIM, cu urmărirea beneficiului priorității pentru depunerea în termen de 12 luni a cererii de protecție comunitară la CPVO.

Soluția prezentată la iii) are avantajele că:

- a) cererea de protecție ar putea beneficia de o expertiză națională, de pe urma căreia amelioratorul solicitant al protecției poate depune o cerere mai completă și mai profesională la CPVO;
- b) eventuala respingere de CPVO a cererii nu conduce automat la respingerea cererii de OSIM.

În același timp are dezavantajul că taxele pentru procedurile naționale sunt pierdute, în cazul acordării titlului comunitar, care este automat valabil și în RO;

- posibilitatea combinării protecției pentru soiul în sine, cu protecția prin brevet european/național pentru elementele brevetabile din soi. Combinațiile cele mai probabile sunt:

- brevet de invenție european, pentru elementele brevetabile + titlu comunitar de soi;
- brevet de invenție național + brevet de soi național.

Un aspect de principiu relevant este acela că

în toate țările membre UE implementarea sistemului comunitar de protecție a condus la scăderea cererilor de protecție pe cale națională, ceea ce indică fără echivoc faptul că titlul comunitar este într-o continuă expansiune.

5. CONCLUZII

Indiferent de calea aleasă, amelioratorii români trebuie să devină mai conștienți de avantajele protecției soiurilor create.

Protecția creațiilor prin drepturi de proprietate intelectuală trebuie să devină un puternic instrument concurențial, bazat pe monopolul de exploatare acordat de legea comunitară sau de legea națională, pe durate de 25-30 de ani.

După cum a rezultat din expunere, calea de protecție națională și/sau comunitară reprezintă o decizie managerială strategică, bazată pe aria de interes economic a soliciantului, posibilitățile financiare, cunoașterea de principiu a procedurilor de obținere a protecției, posibilitatea combinării protecției soiului în sine cu un brevet de invenție pentru o soluție tehnică inclusă în soiul protejat, ori pentru planta sau celulele de plantă ca atare, dacă fezabilitatea tehnică a soluției nu se limitează la soi.

Concluzia majoră este desigur aceea că pe măsură ce România va avea în viitor mai multe soiuri protejate prin CPVR, cu atât mai semnificativă și recunoscută în UE va fi creația originală a amelioratorilor români.